

Poština plačana v gotovini

ŽIVLJENJE

25. KNJIGA

ŠT. 4.

LETO XIII.

IN SVET

19 LJUBLJANA 39

„Življenje in svet“

Ilustrirana revija za poljudno znanstvo, leposlovje in javna vprašanja.

Izhaja dvakrat na mesec. — Celoletna naročnina 84 din, polletna 42 din, četrtletna 21 din, mesečna 8 din. — V Italiji 44 lir, v Franciji 50 frankov, drugod v inozemstvu 2½ dolarja. — Naročnina se plačuje vnaprej. — Posamezni zvezki po 4 din.

Št. ček. rač. pri Poštni hranilnici v Ljubljani 10.540.

Urejuje in za uredništvo odgovarja
IVAN PODRŽAJ

Uredništvo ne vrača rokopisov, ki jih ni naročilo. — Dopisi za uredništvo naj se pošiljajo na urednikov naslov: Ljubljana I, predal 171.

Uprava: Ljubljana, Aleševčeva ul. 16.

Oglasi po dogovoru

Izdaja za konzorcij Iv. Podržaj. — Tisk Narodne tiskarne d. d. v Ljubljani, predstavnik Fran Jeran.

Urednikov imprimatur 11. II. 1939.

VSEBINA ŠT. 4:

Kopališčno zdravljenje revmatizma (dr. Leo Trauner) — Nočni ribolov (Miroslav Zei) — Beseda o vinu (dr. Mirko Černič) — Rodbina (D. Ravljen) — Kje je največ rastlin in živali? (dr. Erka) — Slovenija v tujih očeh (W. Neubach) — Parcela 32 (Ernest Pérochon) — Marinetti govori (dr. Pavel Brežnik) — Sledovi gorenjščine v Prešernovem jeziku (I. Koštiál) — Človek in ptica (Ambrose Bierce —ip) — Mali obzornik (Resne besede) — Naš pes.

Naslovna slika: Nikolaj Pirnat, Pesem je pela.

V prihodnjih zvezkih bodo objavljeni poleg že naznanjenih naslednji prispevki: Nietzschejeva umobolnost — Take so (vesela igra) — Katarina Mansfield — Očetovstvo Sueškega prekopa — Ameriška modrost — Zgodba o smehu — Na Holandskem i dr.

Kopališčno zdravljenje revmatizma

Dr. Leo Trauner, balneolog

Čeprav se v znanstvenih krogih o bistvu revmatizma še mnogo razpravlja, je vendar praktično spoznanje revmatskih obolenj toliko napredovalo, da imamo danes vsaj gotove smernice pri zatiranju tega splošno razširjenega zla. Za zdravljenje revmatizma imamo v glavnem tri načine na razpolago: 1.) kopališčno zdravljenje (balneoterapijo); 2.) fizikalno zdravljenje in 3.) medikamentozno terapijo.

Stara izkušnja, ki se vedno bolj tudi znanstveno potrjuje, uči, da je v splošnem najbolj učinkovita prva metoda, torej zdravljenje v toplicah.

Balneoterapija je vezana na mesto zdravilnega vrelnca in se ne da nadomestiti izven tega kraja. Zdravilni učinek namreč ni samo rezultat kopanja v vodi, temveč celokupnosti vseh naravnih zdravilnih sredstev, ki so nam v kopališču na razpolago, torej: podnebje, dieta, sprememba okolice, duševni in telesni odmor, masaža, blatne obloge itd. Terme so naravne tople vode. Če njihova temperatura presega 20° C, jih imenujemo akrototermi. Izvori so vezani na gotovo geološko formacijo, na podzemni vulkanizem. Tu se voda segreje. Zaradi ohlajevanja se je zemeljska skorja zgrbančila in nastale so razpokane. Vroča voda prodira iz podzemlja proti površini in pride v dotiko s stenami. Od teh sten prevzame voda različne kemične sestavine. Spotoma se voda tudi nasiči s plini. Tam, kjer je najmanjši odpor zemlje, predre tako imenovana juvenilna voda na dan.

Taki kraji so pri nas: Laško, Rimske Toplice, Dolenjske Toplice, Topusko i. dr. Dolgoletna opazovanja potrjujejo, da imajo take vode vedno isto temperaturo, da izvirajo vedno v isti množini in da imajo vedno isti kemijski sestav. Bolj nestabilne so tako imenovane vadozne vode, ki se mešajo z deževnico ali pa dotokom bližnje reke.

Terme delujejo na tri načine: kemično, fizikalno in s toploto. Količina raztopljenih kemičnih snovi je pri akrototermah minimalna, t. j. izpod 1 gr v 1 kg vode, tako da jim še pred kratkim časom sploh niso pripisovali kakega učinka. Najnovejša raziskovanja so pa dognala, da imajo tudi minimalne količine veliko vlogo, posebno kalijev ion, zlasti pri zdravljenju revmatizma. Važna ni množina sestavin, temveč njihova medsebojna povezanost, ki je pa tako komplicirana, da se naravne mineralne vode ne dajo umetno sestaviti.

Običajno so akrototermi tudi radioaktivni. Pa tudi število radioaktivnih enot nima nikake vloge v tem smislu, da bi se lahko reklo: čim več radija, tem boljše je voda. Praksa namreč dokazuje, da so vode z manjšo količino radija prav tako učinkovite kot druge. Radium se je posebno obnesel pri gihtičnih oblikah revmatizma, ker pospešuje izločevanje sečne kisline. Drugi učinkoviti faktor je toplota vode. Najbolj prikladno je, če ima voda približno temperaturo telesa, torej med 35°—40° C. Toplejšo je treba razhladiti, hladnejšo pa segreti. Kaj bi se pri tem v sestavi vode spremenilo, še ne vemo. Za gotove, sveže oblike revmatizma in pa take, ki so komplicirane s srčnimi ali živčnimi boleznimi, je potrebna hladnejša voda. Toplota razširi fine podkožne žile in sicer na precej kompliciran

kemično-fizikalni način. Pri tem prenašajo gotovi deli živčnega sistema dražljaje v notranjost telesa. Ne smemo si torej predstavljati, da toplota enostavno prodre v telo.

Tretji činitelj je fizikalno svojstvo vode. Telo izgubi v vodi na teži, tako da tehta človek od 70 kg v vodi samo 3 do 4 kg, oziroma če računamo glavo, ki je izven vode, 4,5 kg. Zaradi tega so vsi gibi lahki. Pri obolem udu zadostuje najmanjša še preostala sila, da ga lahko pregiba, kar izven vode ne more.

Vse tri — vsaj do sedaj znane — lastnosti vrelecev so pri zdravljenju revmatizma odločilne. Danes vemo, da so revmatična obolenja vedno obolenja vsega telesa, tudi če se bolečina pojavi samo na eni ali drugi točki telesa. Vsak revmatik ve, da bolečine po telesu »potujejo«. Bolezen obstoji v bistvu v zmanjšani odporni sili veznega tkiva, ki je nastala lahko iz različnih vzrokov. Dednost, prehlad, infekcije, prehrana, napori itd. Posebni kemični sestav, toplina in fizikalna svojstva vode povzročijo nekako vežbo, »trening«, oslabiljenega tkiva, kar pa je zopet povezano s funkcijo živčevja, žlez, krvi itd. Vsako revmatično obolenje je drugačno in vsak revmatik je problem za sebe.

Od vrste obolenja, stanja bolnika in številnih drugih okolnosti je odvisno zdravljenje. Ne zadostuje torej, da se revmatik koplje v vodi, odločilno je, kako se koplje. To pa lahko odloči samo zdravnik na podlagi svoje izkušnje in znanstvene izobrazbe. Važno je pa tudi vedeti, kateri revmatiki ne spadajo v kopališče, ker bi jim balneoterapija škodovala ali pa ne koristila. Predvsem so to vsa sveža obolenja, posebno če so združena z vročino in pa težje srčne napake. Za presojo, katerim bolnikom bi balneoterapija koristila, je potrebno obširno strokovno znanje. Vedno pa je potrebno za kopališčno zdravljenje dovolj časa t. j. 3 do 6 tednov. Računati je treba namreč s tako imenovano balneoreakcijo. Običajno nastopi v prvih desetih dneh kopanja prehodno osveženje bolezenskih pojavov. Bolečine postanejo močnejše in nastopijo celo lahko na krajih, kjer jih doslej sploh ni bilo. To »poslabšanje« v 2 do 3 dneh preide, v splošnem pa v tem času kopanje ni priporočljivo. Pravo zdravljenje se prične šele po reakciji. Po končani kuri je potreben tudi večdnevni odmor.

Pri kopališčnem zdravljenju je važna tudi dieta. Po nekem naravnem nagonu ali pa vplivani od drugih si žele revmatiki bolj vegetarijansko hrano in posebno se boje govejega mesa ali pa celo juhe. Se do pred kratkim se ta zahteva ni dala znanstveno obrazložiti. Lastni poskusi, ki so bili potrjeni na mednarodnih kongresih v Oxfordu in Nauheimu so pa dokazali, da je vegetarijanska hrana pri nekaterih oblikah revmatizma opravičena. Brezmesna hrana deluje namreč preko neuravnoveženega živčnega sistema v istem smislu kot termalne kopeli in podnebje. Dieta ni edino sredstvo pri revmatizmu, je pa, posebno v času kopališčnega zdravljenja, važno pomožno sredstvo. V istem smislu se mora oceniti tudi podnebje (sončenje) kot zdravilni faktor revmatizma. Da je prekomerno uživanje alkohola v kopališčih nesmiselno, je samo po sebi razumljivo. Važno pomožno sredstvo pri kopališčnem zdravljenju so blatne kopeli. Pri tem se prenašajo večje temperature, fizikalno pa delujejo z nekako mikró masažo. Razen tega imajo nekatere primesi blata (šota) organske sestavine, ki imajo svojstvo hormonov, kar je posebno pri ženskih boleznih važno.

Kot nadaljnje pomožno sredstvo pridejo v poštev še masaža, gibanje v vodi, elektroterapija in obsevanje. V nekaterih, po-

seбно hrvaških kopališčih veliko uporabljajo tako imenovano »stavljane rogov« ali kakor to ljudstvo imenuje »šrefanje«. Ta starodavna metoda obstoji v tem, da posebni »šrefarski majstor« s pomočjo izsesavanja zraka iz roga nabrekne kožo in nato z zasekami pušča kri. Praksa je v gotovih primerih pokazala nedvomno dobre uspehe. Končna sodba, kdaj in kako deluje ta krvava metoda, bo pa mogoča šele, ko dokončam zadevne klinične poskuse.

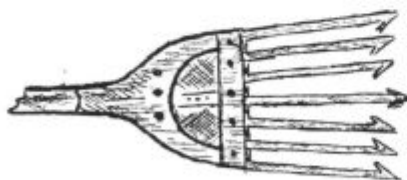
Kakor pri vsakem zdravljenju, je tudi pri kopališkem zdravljenju zaupanje važen psihološki moment. Bolnik, kateremu manjka že v začetku vera in ki pri zdravljenju tudi sam duševno ne pomaga, bo težje ozdravel kot drugi. Edinole na tem psihološkem momentu temeljijo pogosto uspehi tujih kopališč.

Rezultat kopališnega zdravljenja ne zavisi torej samo od enega faktorja, recimo od vode ali pa samo od enega edinega sestavnega dela te vode, kot se pogosto napak misli. Učinek je biološki efekt vseh sredstev, katere je treba harmonično povezati in spraviti v soglasje s celim obolelim organizmom. Vsak bolnik mora imeti svoje zdravljenje, ki je v kopališčih pri nešteto mogočih variantah zdravnih sredstev tudi lahko izvedljivo. Vedno je pa zdravljenje vezano na mesto balneoterapije in ga ne moremo nikdar popolnoma nadomestiti izven kopališča. Razumljivo je tudi, da ne moremo govoriti o »boljših«, »močnejših«, »slabjših« vodah. Vse naravne vode so dobre. Odločilno je na eni strani, kateri bolniki in kdaj pridejo v kopališče, na drugi strani pa kako se zdravnica sredstva v kopališču uporabljajo.

Nočni ribolov

Miroslav Zel, Oceanografski inštitut, Split

Ob obali, polni skal in čeri, drsi počasi in tiho ribiški čoln. Velika železna svetilka, pritrjena na premcu, razsvetljuje daleč naokoli morje in riše pošastne sence na skalnatem obrežju Dalmacije. V čolnu sta samo dva človeka. Mlajši, krepak dečko se lahko upira v vesla, medtem ko stoji drugi — od morja in sonca izklesan velikan — kakor kip nepremično na premcu ob svetilki. V rokah drži do pet metrov dolgo leseno palico, na katere spodnjem koncu so pritrjene posebne, vilam podobne osti. Z ostrim očesom gleda

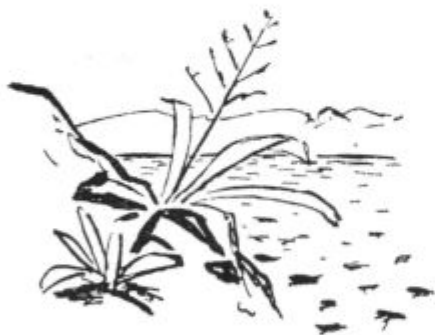

predse v vodo ter sledi vsaki črti in obliki morskega dna: išče svojih žrtev — živali, ki jih je težko opaziti in spoznati zaradi njih varovalne barve, zelo prilagodljive okolici. Ne prezre niti najmanjšega giba na pol zaspane ribe na morskem dnu. Dobro se zaveda, da zavisi ves lov le od paznega očesa in spretnosti. Ko opazi svojo žrtev, ki se skriva med z algami obraslim kamenjem ali pa preži na ugodnem mestu na svoj plen, požene z bliskovito naglico osti naprej proti dnu in potegne nabodeno žival v čoln. Drugje zagleda izvrstno komarčo, špare, nad dnom plavajočo sipo, kanjca ali izbornega lubina in vsakokrat švistnejo njegove osti po plenu ter ga potegnejo na pol omamljenega in na pol ubitega v čoln, kjer preživi v mlaki krvi svoj konec. Če ima srečo, da zagleda jastoga, kači podobnega ugorja ali kako drugo

dragoceno ribo, je ta že po nekaj trenutkih v njegovem čolnu. Le redkokdaj zgreši njegovo orožje. Če pa se to vendarle zgodi, tedaj prav gotovo ne izostane njegov neogibni »asti ga sveca«, kateremu sledi ploha kletvic na vse mogoče predmete in izgovarjanje na račun veslača.

Ta lov je posebno uspešen, kadar križari po morju delfin, strah in trepet vseh rib — pa tudi ribičev zaradi škode, ki jo napravi, ko pride v mrežo. Ribe beže pred njim kakor ptice pred ujedo proti navidezno varni obali. Ribe z dna se skrivajo med kamenjem, druge (pelagične) plavajo blizu obali izpod vodne površine. Močna luč na premcu čolna pa jih privablja spet v svojo bližino, kjer pač ne uidejo ribičevemu orožju, ki se krepko in spretno zabode vanje. Prožno ribičevo telo se zmerom in zmerom sklanja naprej, njegove hrapave in ožuljene roke pa poganjajo s sigurnostjo divjaka preprosto napravo na plen.

Krasen je tak prizor. Kdor ga je videl in razumel, ta ga ne bo pozabil več. S svojo preprostostjo, ki zahteva samo skrajno človekovo spretnost, nas spominja na one stare čase, ko so se preživljali ljudje skoraj izključno z lovom in so imeli le najprimitivnejše orožje. Lov z ostmi sega zelo daleč v zgodovino človeštva. Ostanki raznega ribiškega orodja kažejo, da je že človek iz neolitske in celo iz paleolitske dobe poznal v načelu isti način lova. Imel je preprosto, sulici podobno napravo z nazaj obrnjenimi kaveljci vzdolž osti, ki so zadrževali nabodeno ribo. Te naprave so bile celo boljše od onih, ki so bile do nedavna v rabi pri Eskimih in jih dobimo še dandanes v nekoliko izboljšani obliki pri divjakih.

Nočni ribolov na morju s svetilko, ki izžareva zelo močno svetlobo, je mogoč le v nočeh, ko ne sije mesec, t. j. ob mlaju ali pa v oblačnih nočeh, ko mesec ne osvetljuje morske površine. Na našem morju se lovi na ta način predvsem pelagična riba selivka, tako imenovana plavica, t. j. sardela, dalje skuša in plavica (scomber), brgljun (engraulis) in šnjur (caranx). Izmed teh je sardela naša najvažnejša riba in zavzema pri nas isto mesto kot sled (clupea ha-

rengus) v severnih evropskih morjih.

Te vrste ribolov pa je popolnoma drugačen od lova z ostmi. Mnogi od morskih organizmov so fototaktični, kar pomeni, da reagirajo na dražljaj svetlobe z oddaljevanjem od dražljaja, ali približevanjem k svetlobi. V prvem primeru govorimo o negativni, v drugem primeru pa o pozitivni fototaksiji. Zato sloni ta lov na načelu, da privablja močna svetloba ribo v svojo bližino, ki ji sledi, tudi če se svetloba — v našem primeru čoln s svetilko — premika odnosno približuje obali. Na ta način pripelje čoln, na čigar premcu gori omenjena svetilka, velike množice sardel na ugoden kraj ob obali, kjer jih ribiči obkolijo in polove v mreže. Modernejši način lova na sardele je, da rib, ki so se zbrale na odprtem morju okoli čolna s svetilko, ne vodijo k obali — ker se lahko zgodi, da ribe iz neznanih vzrokov pravočasno pobegnejo — ampak jih obkolijo in popolnoma zapro v posebno krožno mrežo »plivarico«. Te vrste ribolov se je v zadnjih letih precej udomačil in prinaša lastnikom »plivaric« dobro zaslužke.

Beseda o vinu

Dr. Mirko Cernič

O pravem času vina poln bokal,
več vreden je ko tisoč praznih glav.
Li Tai Po, »Zdravica o tugi.«

Menda je ni stvari na svetu, katero uživamo ljudje, ki bi imela toliko oboževalcev in sovražnikov obenem, kot jih ima vino, »božja kapljica«. Naj omenim samo moža pivca in ženo mater, glede vina sta si kot nebo in zemlja, kot ogenj in voda — nezdržljiva in nepomirljiva.

Slovenci smo vinski narod — na zemlji, ki v primeri z imperiji ni večja kot človeška dlan, imamo Slovenske gorice in Dolenjsko in Belo Krajino in Kras, vse same vinske pokrajine. Vino je bilo, je in bo v slovenskem življenju pomembno, dokler bo le en sam Slovenec na svetu.

»Če sem žejen, mi žejo ugasi; kedar sem vroč, me pohladi; kedar me zebe, me ogreje; žalostnega me razvedri in veselega še bolj razveseli — pijmo!« Tako sem čul dolenjskega očanca hvaliti vinsko kapljico.

In res spremlja vino Slovenca od rojstva do groba: pijemo pri krstu, pri poroki, pri primiciji ali na novi maši, na sedmini in sploh pri vsaki veselji in žalostni priliki in nepriliki.

Le v enem primeru se zdi, da Slovenec vino zametuje — pri pljučnici. Tu po čudnem naključju misli, da vino škoduje, da je celo smrtno. Če kje, je tu ta nazor napačen! Ravno pri hudih obolenjih je potrebno, da krepimo srce in ni ga naravnejšega krepila kot je vino.

Imam prijatelja zdravnika, ki ni istega mnenja kot dolenjski očanci in ki vina ne pije skoro nič, ne da bi bil abstinent ali celo organiziran njegov nasprotnik. Ta prijatelj zdravnik je enkrat hudo obolel; zdravniška veda in umetnost sta že opravila svoje, vendar se bolnik ni mogel okrečiti; poslal sem mu starega rizlinga in v par dneh doživel potrdilo: »Zdaj verjamem, da je vino res zdravilo.«

Že več desetletij strežejo pri nas in drugod vinu po življenju. Uspeh? In če bi res kdaj komu uspelo izrjavati vse vinske trte po Slovenskem, mislim, da Slovenci ne bi bili več Slovenci. Narod, ki ima snežnike in plodne ravnine, morje in kameniti Kras in sončne vinske gorice, katerih vsaka rođ drugačno vino, narod poln zemeljskih in človeških posebnosti, da v posebnostih tekmuje celo z narodi velikani, ta narod ne bi prebolel izgube vina brez škode, z vinom bi izgubil tudi svoje bistvene lastnosti — dali v svojo korist ali škodo, kdo more to reči?

Kaj pravijo o vinu naši najboljši duhovi?

Čujmo!

Cudodelnik duh si vinski divni!
Prideš v žile, kri se nam segreje,
prideš v srce, bije nam hitreje,
prideš v dušo, pa nam oživi se,
razvedri se in razveseli se.
Cudodelnik duh si vinski divni!

Aškerc: »Stara pravda«, Stava.

To je slavospev, prava pravcata himna vinu.

Točaj, le znova kupo mi napolni,
hladila daj, zdravila duši bolni!

Gregorčič, »Vinski duhovi«.

O rdeče, kakor makov cvet!
 Zamolklo! Gadja peč!
 In brhka trškogorca
 (pri Krškem in pri Novem mestu),
 prav taka vnetá, vročekrvna borca,
 kot blaga tolažnika v tugi in bolesti!
 In belo, močno, ki omami,
 da iznenada se odpre nebó nad nami
 in sami angelčki z višav
 pletó ognjene vence nam krog glav
 z nedolžnimi srebrnimi rokami!
 Dolenjska žametna črnina,
 ki pravljice in bajke nam šepče!
 Teran, skrivnostno se peneci s Krasa:
 z navdihom trpkim v duše se zagriže —
 in skozi line čudnega gradu,
 kjer ne poznajo časa,
 pokojno zro na nas skrbí moreče
 s smehljajem Mone Lise!

Golia, »Pijanec«.

Gregorčič, »goriški slavček«, in Golia, zamaknjenec, kar tekmujeta z Li-Tai-Pom, katerega sem navedel že v mottu.

Krono vinske modrosti drži nesporno Kette, ki je umrl v svojem 23. letu in povedal táko misel, da bi pristojala celo Abrahamovcu.

In prijateljem porečem: »Srečo pravo in resnico
 najdete samó v tej dvajsetletni kapljici šumeči!

Jaz bom pop!

Bolj kot staro, bolj sladko in jasno, ne kot ženska —
 vedno bolj se mora vince ti prileči...

Jaz bom pop!«

Kette, »Gazele« VII.

Ketteju se pridruži njegov mladostni drug Župančič in obema Prešeren v svoji resignaciji.

Zdaj pa dajmo tistega,
 tistega od zida!

Svet je malo prida —
 radi bi bolj čistega.

Župančič, »Božična zdravica«.

Do vrha, Benjamin točaj!

Ex! — trčimo, bratje in sedaj,
 kar je, to vam zapojem.

Je treba, bratje, še besed?

Ljubimo ta prokleti svet —

Kajfež, kdor je nasproti!

Župančič, »Zdravica«.

Te léta, ki so méni še ostále,
 cel dán iz právd kovál bom rumenjáke,
 zvečer s priját'lji práznil bóm bokále,
 pregánjal z vinam bom skrbí obláke.

Prešeren, »Ljubéznjeni sonétje« 5.

Vinu samemu napijata Aškerc in Prešeren.

Bog živi v čašah naših sok ta zlati,
 vsa ž njim slovenska nam vina!

Bog živi, ki radí jh, zemljo sveto —
 živela vsa domovina!

Aškerc, »Vinska bajka«.

Spet trte so rodile,
priját'ljí vínce nam sladkó,
ki nam oživlja žjle,
srcé razsjásni in okó,
ki vtopí
vse skrbi
v potrtih prsih úp budí.

Prešeren, »Zdravljica«.

In nazadnje:

Pêlji nas v klet obokano, prijatelj,
da bomo bližji dedom pod zemljó.

nas vabi Župančičev Jošt v Veroniki Deseniški.

Da pa ne bo pohujšanje preogromno, nam naroča Župančič:

Predaj se vetrom, naj gre, kamor hoče,
naj srce se navriska in izjoče,
vendar mornar, ko je najvišji dan,
izmeri daljo in nebeško stran.

Rodbina

D. Ravljen

Pogrebna svečanost je bila opravljena. Minula je tudi sedmina. In razdeljeni so bili darovi, ki jih je gospa Strnadova še na smrtni postelji namenila siromakom in dobrodušnim društvom. Zunaj je venomer snežilo. Nenehoma, v drobnih, gostih kosmih, kakor da hoče zasuti žalost zadnjih dni.

Gospa teta je ždela v naslanjaču. Če ni prebirala ilustriranih modnih revij zavoljo črnih oblek, je nekaj pletla. Gospod stric je stal pri tistem velikem oknu, ki ga je za pol stene ter je gledal na zasneženi vrt in na obrise gozdov, ki so se izgubljali v zimski sinjini. Zdaj pa zdaj je zaklel: »Hudiča, da človek še na lov ne more!« Svak je tiščal roke v hlačna žepa, si popravljajl ščipalnik, potem pa lenobno zamišljeno, kakor vsi gosposki brezposelniki, stopil do omarice, si natočil čajico konjaka ali prižgal novo cigareto. »Že zopet!« je karajoče vzdihnla njegova mlada žena in šla iz salona poravnat frizuro, da ne bi poslušala soprogovega godrnjanja in domišljavih ugovorov.

Stanko je sedel zgoraj v svoji sobi. Ogledoval je materino sliko. Še je bila nasmejana, vse žive so bile njene prijazne oči in odločna so bila njena usta. Segel je v miznico in vnovič prebral, kar mu je bolna mati pisala v mesto za opombo in izpodbudo:

— Kadar boš sam, sin moj, bodi najmočnejši! Premaguj sebe, pa obvladaj tudi druge...

Po stopnicah je prištorkljajl gospod stric, potrkajl in vstopil:

— Ampak, daj si vendar dopovedati, Stanko: nič drugače ne kaže, kakor da prevzameš vodstvo tovarne v svoje roke! Tiste študije, pa tisto inženjerstvo že še opraviš. Prvo je, da v poslih ne bo zastoja. Vsi ti bomo pomagali.

— Dobro, odločil sem se.

Stanko je stopil v očetovo pisarno. Sedel je v usnjeni naslanjač in si dal prinesiti knjige. Eh, droben fantek je še bil, ko ga je oče tu pestoval. In ko je oče šel in je fant doraščal, ga nihče več ni ujčkal. Le mater je včasih ob počitnicah našel za očetovo pisalno mizo: blede, zaskrbnjeno, pogosto pozno v noč računajočo. Zdaj je prišla vrsta nanj...

Minuli so tedni — že davno je nehalo snežiti. Gospod stric je odrinil v gorenjske revirje, gospa teta je sprejemala obiske, točila čaj in vrtela radio. Zelo je obžalovala, da ne more na koncerte in v gledališče. Mladi gospod svak je podnevi pogoledal, trpel je za kroničnim glavobolom, samo ponoči se je sprevedril in prihajal proti jutru prav zadovoljen domov. Mlada gospa je menila, da je zdaj že vseeno, pa je vneto hodila k šivilji popravljat črno obleko in plašč. Dala si je ukrojiti še novo obleko, nabrala je nove klobučke s črno kopreno in nove pare čevljev. To ji je bila v žalovanju edina uteha.

Mladi tovarnar je bolj in bolj lezel v usnjeni naslanjač, računal, pisal, brisal, se grabil za glavo in bedél in bedél.

Ko se je gospod stric vrnil z lova in je bila spet vsa rodbina zbrana pri kosilu, je gospa teta pobožala Stanko po glavi in rekla:

— Zboliš nam, kaj bi se toliko gnal!

— Saj, saj! je pripregel stric. Povrhu pa še vsa briga figo pomaga. Kupčija gre navzdol, ne vem, kako bomo izvozili . . . No, nič ne rečem, Stanko, ti si mlad, le preizkusi se, nemara pa le izpelješ!

— Tudi v kupčiji so potrebne bravure, fant moj! je dostavil gospod svak in si sredi kosila prižgal cigareto.

Njegova mlada žena je molčala. Molčal je tudi Stanko. Redkokdaj sta menjala besedo, sestrške ljubezni je bilo komaj za ščepec.

— Preseda mi vse skupaj, je sam vase zašepetal Stanko, zbežal od mize in se znova zgrbančil v starem usnjenem naslanjaču.

— Mlad je, naj le gará! je složno sklenila rodbina.

Prišla je pustna nedelja. Spet je snežilo. Rodbina zbrana v salonu, mladi tovarnar pa pri svojih knjigah v pisarni.

Gospod stric je odločil:

— Ker zaradi žalovanja ne moremo nikamor, napravimo doma veselico. Saj smo ljudje . . . Alo, teta, radio boš naravnala, da zaplešemo in zapojemo. Dobro kapljo na mizo!

Po telefonu je gospod stric povabil nekaj znancev, gospa teta je navrgla znanke, gospod svak je priklical še svojo družbo, vesele gospode in gospodične. Pustno rajanje je hrumelo v noč.

Opolnoči je bilo toliko ropota in vriska, da se je Stanko zdrznil v naslanjaču. Zastrmel je v podobo svoje matere, potem je potegnil njeno zadnje pismo iz predala: Neme ustne so govorile: Sin moj, sam bodi najmočnejši! . .

Sunkovito se je dvignil s stola. Kri mu je zaplala po vsem telesu. Desnica je segla po pasjem biču na steni. Ko je stopil v salon, je nenadni prihod razdraženega človeka prestrašil vso družbo, da je onemela. Stric je pristopil s časo konjaka. Stanko je udaril. Črepinje so se zamolklo žvenketaje razpršile po parketu.

— Stric, opravila sva! Jutri poiščeš drugo stanovanje.

Gospa teta je zaprla radio, prekrižala roke in zaihtela. Gospod svak je hotel rešiti zadrego z grohotom.

— Menico boš plačal, fant! je odsekal Stanko.

Zdaj je zaihtela še mlada gospa:

— Doto hočem, na kant te poženam!

— Dobiš svoje, smrklja! Odračunam ti stroške! . . . Ven, tolpa!

Stanko je stal z bičem v desnici sredi salona, ki se je naglo praznil. Zagospodovala je tišina, kakor v začaranem gradu.

Minul je pust, minula je pepelnica, obrnilo se je leto.

Stanko nima več rodbine, dobil bo novo. Najprej je plačal dolgove, potem pa povečal tovarno.

Kje je največ rastlin in živali?

Če na to vprašanje odgovorimo, da jih je največ v vodi, se boste vsi čudili, pravi znani naravoslovec dr. R. H. Francé, toda prirodoslovci, ki so po naročilu angleške vlade prevozili s parnikom Challenger svetovna morja, so prinesli kar štiri tisoč vrst radiolarij, ki še niso bile nikjer opisane. In raziskovalci kamenin poznajo več tisoč vrst prabitij, ki so v davnih časih živele v morju v takih množinah, da so velike daljice sestavljene iz njihovih okamenelih lupin.

Rastlinoslovci razločujejo v vodovju nad šest tisoč kremenastih alg, poleg teh pa še nad tisoč sto lepotnih in tisoč praalg. V znanstvenih knjigah je približno petnajst tisoč oblik malih rastlin in prabitij upodobljenih in opisanih, kar je najbrže le del tvorne moči, s katero je narava opremila svoja najmanjša bitja.

Ta bitja žive tudi sredi zime na zaledeneli snežni odeji in mnoga izmed njih prebivajo izključno le na večnem snegu visokih gorovij in na večnih snežnih poljanah tečajnega ozemlja. Ko v pozni zimi dero potoki deloma še pod snegom, dobi njih dno temno rjavo barvo. V začetku pomladi se dvignejo ti kosmi na površino, kjer se raztrosijo v puhaste ali dlakaste prevleke. V peščici tega mnoštva je na milijone prabitij. To so kremenaste alge, ki se veselijo pomladi davno pred ostalo naravo. V črni močvirni krnici mrgole najlepša in najbolj ljubka prabitja. V eni sami kapljici te umazane vode je včasih več sto lepotnih alg najrazličnejših oblik.

Kamorkoli pogledamo, povsod so najpreprostejše živali in rastline. Nekatere žive v prahu, kamor jih izplavijo iz zraka deževne kapljice. Kjerkoli v vodi kaj gnije, tam si najdejo obilno hrano in se razmnože tako, da skalijo s svojimi majčkenimi telesci vodo. Odtod svetlo zelene mlake, temno sočno zelenilo okoli lijakov in ponikovalnikov ter rdeča barvitost nekaterih ribnikov. Celo na čistih gozdnih tleh jih najdemo. Ako preiščemo črno sočno prst, n. pr. v bukovem gozdu pod mahovino, vidimo, da žive tam stotine čudnih praživali, ki počasi lezejo sem in tja ter žive svoje posebno življenje. Kristalno čista jezera oživljajo neštete kremenaste alge in infuzoriji, katerih bi brez povečevalnega stekla nikoli ne mogli videti, ki pa so važna hrana ribjega zaroda.

Morda boste vprašali, kako je to mogoče, ker živi navadno vsaka rastlinska in živalska vrsta na gotovem kraju. Sloni ne žive v Ameriki, naša smreka ne raste v Egiptu, četudi bi imela dovolj vode, toda našli so prav iste kremenaste alge in infuzorije v Egiptu, kakor žive pod Alpami in v Severni Ameriki prav iste prebivalce v mahu kakor po naših gozdovih. Samo nekatere rastline in živali se počutijo v vseh pasovih domače. N. pr. trstikovci in posteljna stenica. Zakaj je v malem svetu pravilo, kar je tu izjema?

Pojasnilo ni težko. Vsa prabitja so omejena na vodo, ki jim daje povsod na zemlji skoraj popolnoma enake življenjske razmere. V vse pokrajine pa so prišla s pomočjo vetra, kar se je zgodilo takole: Vsa prabitja imajo sposobnost, da morejo preživeti izsušitev svojega »domačega« vodovja. To se pravi, da se stisnejo in skrčijo kakor mumije, ali pa, da zapro kakor polži svoje hišice v jeseni. Tako počivajo dobro zavarovana v svojih trosih ali mehurjih in ker so lahka kot prah, jih more sprejeti vsak vetrič. S pasati (rednimi zračnimi toki) prepotujejo morja in dele sveta. Ker v vsaki vodi, kamor padejo, zlezejo iz svoje zaščitne kože, so se raztresla po vsej zemlji.

Dr. Erka.

Slovenija v tujih očeh

Walter Neubach je napisal za »Kölnische Ztg.« (15. jan. t. l.) pod naslovom »Slovenski zimski sen« članek, ki ga priobčujemo v celoti našim čitateljem.

Ko sem pozimi prvič stopil v slovensko mejno in gorsko deželo, je bila izpolnjena moja stara goreča želja. Poznal sem jo pomladi, ko so pobočja Golice posejana z velikimi narcisovimi zvezdami, ko rjove in razsaja fen po triglavskih globelih. Poznal sem jo v soncu poletja, ko žare skale Grintovca in Ojstrice kakor stene velikanskega plavža. Hodil sem po gozdovih okoli Bleda in Bohinjske Bistrice pod padajočim listjem jeseni, ko so zjutraj ležale prve megle nad jezernico.

Eno te zmerom priklepa na to deželo: vzvišeni in krotki pokoj, ki se vzlic vsem nasprotjem gospodovalno razprostira nad vsemi stvarmi. Meje

Okrešelj

dežele imajo svojo lastno melodijo in vsaka meja sliči cedilniku, ki odde-ljuje in vendar propuša tu in tam ono, kar daje vsaki mejni pokrajini njen lastni sijaj. Tu je mogočno pogorje od Pohorja do Karnijskih Alp potegnilo prestenek med germanstvom in slovanstvom. S severa nedostopna, strma in odklonilna naravna stena, ob kateri se je moral germanski val zlomiti in se odbiti, ko se je zagnal po Celovški ravnini. Proti jugu je dežela odprta in široka, brez globeli in vrhov, razkaplja se v par gričastih valovih v ravnino, ki hiti proti morju. Tako so mogli z juga sem udarjati slovanski valovi čez to naravno steno v koroško Rožno dolino, v rečne nižine Zilje in Drave. Izza gorâ Triglava in Jalovca gleda toplo, južno furlansko sonce v to deželo, kjer se spajajo slovanstvo, germanstvo in romanstvo... V tem je nemara največja mikavnost te dežele za obiskovalca s severa in z juga, z vzhoda in zapada. Če prideš vanjo skozi bohinjski predor ali karavanško luknjo pri Področčici, iz Istre ali hrvatske ravnine, nikjer ne stojiš pred nečem čisto novim in nepričakovanim. Vsak tujec najde nekaj, kar je v svoji notranjosti prinesel s seboj iz domovine. Nič tujega, odvrtačajočega, kar se včasih zgodi pri prestopu kake meje.

Tu so vsepovsod razpredene nevidne niti v jezikovnih, kulturnih, gospodarskih in sorodstvenih vezeh, tja k Slovencem v Primorju in Soški dolini, k Nemcem in Slovencem v Koroški kotlini in tja k bratom v hrvatski ravnini. Torej dežela z zabrisanimi konturami, brez barve in posebnosti?

Ne, čisto slovanska dežela vzlic italijanskemu žaru furlanskega sonca in vzlic blejskemu gradu, če še tako spominja na sever! To je ista preprosta, nekomplcirana bistvena poteza, kakor jo kažejo mnogi okorno izrez-

Franta Maly: Kranjska gora

ljani križi ob poteh med Logarsko dolino in Bohinjskim jezerom, isti duh domače grude in stare tradicije, ki ga razodeva tudi umetnost vezenin v deželi. Umetnost, ki ni nikdar klonila pred tujimi zakoni, pred umetno konstruiranimi pravili, marveč je zmerom ostala to, kar je bila: pristna ljudska umetnost.

Karavanke s svojo veliko svečano tišino in Julijske Alpe s svojo včasih teatralično mračnostjo, ki spominja na scenerijo Abrucov. Tudi zdaj je mikavno hoditi ob bregovih šumeče Save in opazovati lesketanje in pršenje zamrznjenih vodopadov ali bresti po tihih, spečih gozdovih. Zmerom znova spoznaš neizčrpno bogastvo in raznolikost narave v tej deželi. Tudi oni, ki niso naklonjeni »beli umetnosti«, bodo prišli v zimski Sloveniji na svoj račun, če imajo pravi posluš za melodijo te dežele.

In tudi to je nekaj, kar je treba vknjižiti na pozitivno stran te dežele. Meter visoko leži sneg in to se tako ujema s celotno sliko te pokrajine, ki poleti in pozimi ne pozna kompromisov. Sredi snežnih brežin na južnih karavanških pobočjih sem našel za Tri kralje svišč v polnem cvetju, najbrže ga je zbudilo furlansko sonce. Drobní cveti so mi znova dokazali, kako sili dežela k južnim oblikam, ne da bi se spojila z južnjaštvom. Je le nekaj oživljajočih, tako rekoč okrasnih barvnih pik, ki jih je raztresel jug v sliko te pokrajine. Dovolj za pravo luč severnega značaja slovenske dežele. Tega se nisem še nikoli tako zavedel kakor v teh dneh, ko sem prišel z juga — iz Dalmacije — izpod palm, s sadeži obloženih oranžnih dreves, kjer so venele astre in krizanteme.

NAŠ ROMAN

P A R C E L A 32

Ernest Pérochon

Pismonoša je prihajal na kmetijo Marnière navadno kmalu za mlekarjem iz mlekarske zadruge. Evelina Mazureau ni nesla davi po mlekarjevem odhodu praznega vedra takoj v hišo, marveč je počasi stopala čez dvorišče ter se stisnila v kot tesno ob zidu za skednjem.

Odtod je imela neoviran pogled na vso vaško cesto. Često je stala tu in čakala. Nenadno se je prikazal pismonoša izza ovinka. Napravil je stiri ali pet korakov in grozeče dvignil palico. Mazureaujev pes Ajaks, njegov osebni in nepomirljivi sovražnik, se je takoj oglasil in razjarjen skočil proti njemu.

Ker je bil davi mrzel veter, so se ženske takoj po mlekarjevem odhodu razšle, in cesta je bila popolnoma prazna.

Le stari Bernou je stal tu, naslonjen na svoj hlev, kajti tudi on je čakal na pismonošo. Že dva meseca se ni oglasil njegov sin in nihče izmed njegovih ni več mislil, da je še pri življenju. Ne njegova žena, ne njegova snaha, niti njegove lastne hčere. On se je pa oklepал čudovitih poročil nekega dopustnika in še zmerom čakal. Sleherno jutro, ko se je približal pismonoša, je stopil za korak k njemu, on je pa izrekel le eno besedico: Nič!

Nato se je starec obrnil in se vrnil v hišo.

Nič. Vsako jutro je slišala Evelina trdi zvok te besede in njeno srce je pričelo močno biti. Tudi nji bi pismonoša, če bi ostala tu, mimogrede kratko zaklical: Nič!

Možu se je mudilo. Ni se mogel sleherno jutro ustaviti pri Evelini in reči: »Drago dete, lepi Mavricij ti to pot še ni pisal. Toda zato se ti ni treba vznemirjati, saj nihče od njegovega polka ne piše.«

Tega ji ni mogel vsak dan pripovedovati, kajti njegova pot je bila dolga. Poleg tega pa je videl toliko gorja, da je sčasoma postal hladen. Ne, ničesar bi ji ne rekel, ali pa samo eno besedo: Nič! Ta besedica je bila tako okrogla in trda kakor kremenci, ki jih je stari kamnar Lukež dvajsetkrat obrnil pod svojim kladivom.

Navadno Evelina ni imela poguma, da bi čakala. Ko je pismonoša prišel do starega Bernouja, je pobegnila v hišo. Toda danes mora priti pismo! Sanje v minuli noči je niso mogle varati...

Ajaks, ki je ležal na Mazureaujevem zidu, se je zdajci vzravnal in napel ušesa. Evelina je dvignila glavo, in njeno srce je začelo divje tolči... Toda bil je le prazen alarm! Pes je spet nepremično ležal na sivem zidu kot siva kamnitna žival.

Sicer pa pismonoša zato ni prišel hitreje, če je čakala nanj. Evelina se je vrnila v hišo in se oprijela dela. Menila je: prišel bo, preden bom končala.

Ko je bila posoda v omari, je spet stekla na svoje mesto za skednjem. Stari Bernou je stal še vedno tam, pa tudi pes se ni premaknil. Pismonoša torej še ni šel mimo.

Da, da, prav gotovo: danes mora dobiti pismo, samo čakati je treba! Šla je skozi vrt in stopila v pralnico. Potlej se je vrnila spet v hišo in obesila kotel za zajtrk nad ognjišče.

Ura bi je že deset! Tako pozno pismonoša še nikoli ni prišel! Zdaj nima pomena čakati nanj. Evelina je stopila v svojo sobo. Na njeni postelji je ležalo razgrnjeno krilo, zraven čedna jopica in prazni predpasnik. Toda danes zares ni imela poguma, da se olupša. Noge so se ji tresle in v prsih ji je razbijalo srce kakor krvoločna, hudobna majhna zver.

Samogibno je slekla steznik in razpustila lase. Težke kite so ji padle na ramena.

Na komodi pred njo so bile dragocene stvari. Pod steklenim zvonom je ležal materin poročni venec, potem so bile fotografije staršev ter vsakovrstne lične dopisnice in slike. Spredaj se je nekoliko gizdavo smehljal čisto sam iz zlatega okvira vojak izpod modre jeklene čelade.

Kje neki je v tem trenutku lepi Mavricij? Morebiti leži že kje v kaki mrtvašnici? Evelinine oči so se zarosile... Nenadno jo je prestrašil hrup krepkih korakov. Kot blazna je tekla z razpuščenimi lasmi dol.

Pismonoša! Stal je pred kuhinjskim oknom. »Gospodična Evelina Mazureau!«

Brez vsakega začudenja nad zanemarjeno vnanjostjo lepega dekleta ji je pismonoša izročil pismo in se oddaljil z dolgimi, enakomernimi koraki. Slednjič vendarle pismo! Pisano z njegovo roko! Vse drugo ni bilo važno.

Na bojišču, 2. febr. 1918.

»Moja draga Evelina,

če Ti pišem teh par vrstic, storim to zato, da Ti povem, da smo že kakih osem dni v mirnem položaju. Bil je že čas, da smo prišli na vrsto. Bil je hud boj, preden so nas zamenjali in mi vsi smo mislili, da bomo ostali zunaj. Naš polovični vod šteje samo še osem mož. Čakamo na ojačenje. Zaradi tega, razumeš, imamo tu prijetno življenje. Moja draga Evelina, še to Ti moram povedati, da si iz tega ne delam prevelikih skrbi. Ko sem prišel semkaj, sem prejel tudi Tvoj zavojček. Tovariši in jaz smo se ga zelo razveselili. Kar si mi sicer še pisala, sem tudi bral. Kadar pridem na dopust...«

Pri naslednjih besedah je Evelina iznenada živo zardela. Mavricij je imel zmerom nekoliko drzen ton. V njegovi novi vojaški govorici pa ni zvenel dobro in Evelina se mu ni hotela privaditi. Sicer pa je bil konec pisma kratek ter se je nehal s temi zanjo nenavadnimi, odbijajočimi besedami.

Napisal je še nekaj vrst ob robu počez čez stran. »Praviš, da to poletje sploh ne prideš nikamor z delom. No, tu se da pomagati: Tvoj oče naj prodano ali dve njivi, denar pa naj da v shrambo državi. Če se vzameva, ako pridem iz vojne, kdo ve, kaj bova potem počela?«

»Če se vzameva«, je pisal. To ni bil čisto pravi ton... Toda končno ni bil

kak babji gregor in je nežno mislil nanjo, saj ga vendar skrbi, kaj bosta potem počela, ko se bo spet začelo lepo življenje.

Nič za to, če izraža svoje namene z malce kosmatimi besedami. Evelina mu je odpustila tudi grd štirinajstdnevni molk, ki jo je spravil v tako tesnobo.

Domislila si je, da se je hotela olepšati. Njen pogled se je spet razjasnil. Smehljala se je lastni podobi v ogledalu, ko si je uravnala bogate lase.

Bila je vzlic zarjavelosti svoje kože zala. Čeprav so bile njene roke nekoliko preveč rdeče in razpokane, kljub temu so tvorili njeni lahti nad glavo čudovito čist lok.

Ker je bila visoka in vitka, je bila vzlic svojim pet in dvajsetim letom še zelo mlada. Pod njeno nežno kožo se je pretakala nagla Mazureaujeva kri, ni pa imela nizkega čela in ne širokih čeljusti, ki so bile v družini dedne. Po svoji materi, katero je v mladih letih pokopala skrivnostna žalost, je imela fini, ozki obraz, predvsem pa lepe, modre oči, ki so znale gledati tako trezno in pokorno ter so se zdele narejene v enaki meri tako za prisrčnost kakor za žalost.

Evelina se je smehljala svoji žareči podobi v ogledalu ter se zatopila v sanjavo razmišljanje. Mavricij jo nedvomno ljubi. Spomnila se je na čas, ko sta bila oba srečno skupaj. Prišel je kot hlapec v dom njenih staršev in sicer istega leta, ko je šel njen brat v mesto. Imel je komaj osemnajst let, ona pa ravno šestnajst. Sprva sta bila oba boječa. Nekega večera, na dan pred Vsemi svetimi, sta ostala sama v pralnici. Tedaj jo je iznenada objel in ona je ponudila svoje lice njegovemu nerodnemu mladeniškem poljubu. Drugi dan je odšel. Leto dni je nato delal pri stricu Sikotu in šel še dalje na drugo stran Quérellesa.

Ni ga pogosto videla, pač pa je slišala tu pa tam, kako so govorila o njem dekleta iz Quérellesa. Postal je znamenit fant, ta Mavricij! Poznali so ga kot velikega pivca, kot velikega igrača in kot velikega plesalca na vaških plesih... Skoraj ni bil več boječ, ne, sploh ni bil več. Če so ga dekleta rada poslušala, so govorile matere slabo o njem.

Potlej je prišla vojna. Bil je takoj v začetku ranjen in je prišel v Fougerey, kjer naj bi popolnoma okrevale. Takrat se je v Evelininem srcu tiho razcvetela ljubezen.

Toda te preklete vojne ni bilo konec. Nekaj deklet iz Fourgerayja se je vendarle pomohlo. Njih zaročenci niso hoteli dlje čakati ter so med dvema bitkama iskali v njih naročjih nekaj ur plašljive in grozovite sreče. Tako so bile samo v tej vasi tri vdove več...

Tudi Evelina je bila pripravljena za možitev. Njen oče bi se najbrže ne upiral temu sklepu, saj se je nekega dne, ko se je govorilo o njeni doti, izrazil povoljno. Toda Mavricij ni nikoli govoril odločno o tem načrtu. Dejal je: »Ko bo konec vojne, se poročiva«, ali pa kakor danes: »Če se vzameva, ako pridem iz vojne...«

Seveda se morata vzeti, kajti na Mazureaujevo kmetijo mora priti mož, ki bo nadomestil padlega. Da, takoj po končani vojni — kar se mora po prerokovanju zgoditi jeseni — se bosta hitro poročila. Nova sreča bo prišla v staro hišo in povezala njo, Mavricija, očeta in nečaka, tega vrlega in tako pametnega majhnega dečka.

Evelina se je naslonila z obema komolcema na staro komodo. Čedni vojak v zlatem okviru se ji je nasmihal. Stisnila je lica v svoje roke in se prepustila s priprtimi očmi zaljubljenemu sanjarjenju.

Dalje prihodnjič

Marinetti govori . . .

Dr. Pavel Brežnik

Ko sem kot sedmošolec ali morda kot osmošolec v Novem mestu imel v slovenski uri predavanje o futurizmu, novi slovstveni struji, in njenem ustanovitelju F. T. Marinettiju, se mi pač ni sanjalo, da bom trideset let pozneje čul Marinettija govoriti o novi italijanski literaturi in predavati njegove lastne pesmi, in to v Beogradu.

Od svojega nekdanjega sošolca in prijatelja Gvidona Zbašnika — to je sin takratnega urednika »Ljubljanskega Zvona« dr. Fr. Zbašnika — sem dobil nekaj zvezkov Marinettijeve revije »Poesia«, katero je uredništvo dobivalo od Marinettija v zameno za svoj list. Program futurizma in poezije Marinettija, Corrada Govonija in drugih, pisane predvsem v italijanskem, pa tudi francoskem jeziku ter prispevki futuristov iz raznih drugih kulturnih središč Evrope so me tako navdušili, da sem o tem predaval svojim sošolcem. Ko sem par let pozneje, bilo je to v zimi 1912-13, šetal po kejih Seine, sem pri nekem bukinistu zasledil kup zvezkov Marinettijeve »Poesije« in jih za par sujev odnesel domov. V njih sem našel marsikaj novega in privlačnega. Za one, ki bi se za to zanimali, omenim, da sem jih pozneje podaril ljubljanski Licejski biblioteki.

Razumljivo je, da sem z veliko napetostjo šel k Marinettijevemu predavanju, saj je pesnik danes uradni glasnik nove Italije in predsednik italijanske Akademije. Filippo Tomaso Marinetti ima danes že 62 let, ki mu jih pa nihče ne bi prisodil (rodil se je 22. XII. 1876 v Aleksandriji v Egiptu). L. 1905 je izdal svoj »Manifesto futurista«. V njem je postavil program za italijansko umetnost bodočnosti, v kateri je našlo umetniški izraz novodobno življenje, ki ga izpolnjuje tehnika, gibanje, hitrost. S temi cilji je kmalu nato združil jak političen nacionalizem. Pisal je pesmi, povesti, programske razprave (»Futurismo e Fascismo«, 1924). Toliko o piscu, ki so nam ga doslej predstavili: Svetek v Sn 1909, A. Debeljak v LZ 1911 in 12, I. Gruden v DS 1913, Sušnik PrSLit 1936.

Velika dvorana Kolarčeve ljudske univerze je bila dokaj polna povabljenega občinstva. Marinetti stopi na oder, položi na mizo kup listov, se ozre resno... književnik Toša Manojlovič ga s par besedami predstavi občinstvu... in Marinetti začne govoriti. Najprej mirno, umerjeno kakor vsak drugi predavatelj. Spraševal sem se že, ali se morda 30 let po prvem poletu pesnik kot predsednik Akademije le ni unesel in nam bo podal klasično sintezo svojega dela. Toda pošteno sem se zmotil: čez nekaj minut je bil že v ognju in govoril je tako, da moram odkrito reči: nikjer, pod nobenim podnebjem še nisem čul takšnega predavatelja.

Dve uri skoraj brez najmanjšega odmora je Marinetti omamljal svoje poslušalce. Bilo je to zares doživetje izredne vrste. To je bila feerija gigantičnega umetalnega ognja, ki se je prelivala v vseh barvah, plamtela in vihrala na vse strani, ideje so se kar kresale: to ni bilo prazno besedičenje, temveč globoko pojmovanje misije, ki si jo je bil pesnik postavil. Govoril je s prepričanjem, navdušeno, brez vsakega pozerstva, glasno, jasno, mestoma tako hitro, da je bilo komaj mogoče slediti. A to ni bil samo govor, predavanje z naslovom »Letteratura ed Arte dell' Italia d' oggi«, temveč prikazovanje novega pojmovanja življenja in umetnosti, zvezano z mimiko in izražanjem, kakor ga more prikazati samo velik umetnik.

Pesnik je tako sodoživljal s tem, kar je govoril, da se je neprestano spreminjal, da ni bilo mogoče fiksirati njegove poteze: bil je vedno nov, vedno drugi, stal je poleg mize, pred občinstvom, govoril in ne čital, zaustavil se ni niti za trenutek, a čudovita je bila pred vsem mimika njegovih rok. Tovariš, ki je bil poleg mene in ki ne zna italijansko, mi je navdušeno šepnil: »Razumem skoraj polovico, mestoma vse!«

Predavanje je bilo prirejeno v okviru razstave italijanske knjige in kot komemoracija 30 letnice futurizma. Pesnik je podal zgodovine nove italijanske

umetnosti, slovstva, glasbe, slikarstva, arhitekture. Sledile so analize D'Annunzija, Pirandella, Puccinija, Segantinija, Boccionija in drugih. Beležil sem si nekoliko predavateljevih izrazov in podajam jih tu za zgled njegove dikcije: gioventissimo della gioventù, mia grande simpatia per la velocità, tentacolare vita titanica, forza vitale, tutto in movimento, gigantesca opera, la meccanicità della vita, una sensibilità grandiosa, uno spirito dentro la brutta materia della vita, la volontà di rinnovamento un patritismo d'azione per la patria, arte-vita; costruiremo l'avenire senza nostalgia e pessimismo, rinnovando, perfezionando... ottimismo a l'alta tensione, estetica della machina, poesia dela velocità...

Prihaja nov vek z aviacijo in z njim nova umetnost, nova literatura: aeropittura (slikanje iz višine 200, 500, 1000 metrov, baje že sijajni uspehi, nekaj čisto posebnega), aeromusica (prvo aeromuzikalno opero bodo predvajali v Rimu) (opera aeromusicale: musica sintetica), nova arhitektura (kolodvor v Firenzi, pošta v Napolju).

Nato nam je pesnik deklamiral nekaj svojih lirskih poezij. In tu so prišli 100 odstotno na račun tudi tisti, ki ne razumejo italijanščine. Tako prednašanje pesmi je treba čuti, opisati ga ni mogoče. Prva: »Bombardamento d'Adrinopoli«. Pesnik se je namreč kot vojni dopisnik udeležil prve balkanske vojne, in sicer na strani Srbov in Bolgarov. Preden nam je deklamiral, je dejal par besed v ilustracijo: »Rumori sono superiori ai sentimenti e colori... tutt'un'orchestra della guerra« ... in potem je sledilo žvižganje granat po zraku, treskanje v mase, streljanje pešadije, telefoniranje, kriki napadalcev, Šumi Marica okrvavljena (pesnik poje originalno melodijo in besede), klicanje ranjenih itd. ... vse z mimiko in akustičnimi posnemanji, ki jim ni enakega. Ne, kaj takega bi si pa tudi najbujnejša fantazija ne mogla predstavljati.

Nato je začel govoriti v francoščini in recitiral nekaj svojih francoskih pesmi. Med drugimi o dirkalnem avtomobilu, o psu volčjaku (te pa res ne bo nobeden prisotnih pozabil: volčjak uide z doma, leta po cesti od ogla do ogla, duha, se opaja, uživa vonje in pride slednjič sredi ceste do un crottin d'homme [govna], pojé ga navdušeno, ker misli s tem dobiti človekovo notranjost v sebe... pesnik je po deklamaciji omenil: que ce crottin est dématerialisé. Nato pesmico o stroju, ki puha, stoka, ropota, piska... tu sem se spomnil na političen dovtip, ki kroži po Beogradu: kako puha lokomotiva, ki vozi iz Boograda preko Zagreba v Banjaluko. Morda ste ga čuli tudi vi? Marinettijeva pesem gre nekako takole:

Piston — chaudière, piston — chaudière...
Dans les dents — entre, dans les dents — entre...
Arrêt — arrêt...

Tudi oni, ki morda ne soglašajo z vsemi idejami velikega pesnika (poesia della guerra, il splendore della battaglia), so doživeli prav izreden večer.

Človek in ptica

Ambrose Bierce

Človek s puško je prišel k ptici:

»Bedasta je trditev, da je streljanje grozovit sport. Stavim svojo spretnost proti tvoji zvijači — to je vse. Poštena igra je to.«

»Že res,« je dejala ptica, »toda jaz ne igram.«

»Zakaj ne?« je vprašal človek s puško.

»Igra,« je odvrnila ptica, »je poštena, kakor praviš. Sreča je precej enaka, toda pomisli: jaz tvegam svoje življenje, kaj tvegaš ti?«

Ker človek s puško na to vprašanje ni znal odgovoriti, se je slednjič premislil.

—ip

Sledovi gorenjščine v Prešernovem jeziku

I. Koštidl

Malo je pisateljev, ki ne bi tu pa tam izdali s kako besedo ali obliko, odkod so doma. Tudi v Prešernovih pesmih in pismih je precej znakov gorenjščine.

V glasoslovnem oziru opaziš najprej (če ne uporabljaš Aškercovega zmerniziranega in sfriziranega teksta) neštete primere soglasnika š namesto šč. Sem spadajo najprej izvedenke z obrazilom-ina iz adjektivov na-ski: Krajnšina, slovensčina, slavčina, revščina, grajščina, okoljš'na, svatovš'na in svatovšnja; s pripono -jak: vojšak. Potem besede s sufiksom-išče: ognjiše, pogoriše, besediše, glediše, zéliše, moriše, zbirališe, prebivališ'e, streliš'e, plesiše; izpeljanke z obrazilom -j a v a: gošava, pušava (in nadaljnje tvorbe: pušavec, pušavnik). Trpni deležniki spušen zapušen, këršen, od-, zrašen; izvedenke s priponko -ja: goša in veša (od spuše zapuše, këršen, od-, zrašen; izvedenke s priponko -ja: goša in veša (od gost in vest); od starega glagola mästiti [se] je stvorjen nedovršnik maševati »ulcisci« in maš'vavec »ultor«. Naj navedem še besede plajš, pišeta, nalaš, pišel (t. j. piščal), keršanski, pušica in pšica (z izpadom nenaglašnega u), pešičica (od pešica, to pa od pest) in pa glagole išem, trešim, bliši se, prvóšiti.

Za gorenjski če-, že-, namesto čre-, žre- imamo pri Pr. samo primere čeda, čevljarček in čez.

Gorenjec govori namesto palatalnega lj, nj, le l, n; zato piše Pr. a) klujem, lulka (v pšenici), zmišluješ, odpravljajo, skaklēj (velelnik), rožlati, nezaupliv, zgubljen, lubezen, dovel, bel=bolj, naklučiti se in b) mošnica, ženitvanski, uro posledno, sledni, zgodna rana, prejšni, poprešne, nameneni; ni ju, nij', nijno (osebni, oz. svojilni zaimek 1. dv. osebe)...

Skupek vn namesto mn: spovnil, lākoven. Skupen hk iz dk: brhkà, brhèk.

Izmet metatez, ki so Gorenjcem tako priljubljene, ima Pr. samo repetnico (poleg peretnice) in čebelico (poleg prvotnejše bačelice [ki jo pa piše v pismu Čelakovskemu z dne 14. III. 1833 »bučelica«]). Pisava predem (dvakrat) je gor. posebnost, (ne stavška pomota) nam. p r e d e m (gl. Ramovš, Hist. gram. II., § 52.) — Dosledno piše Pr. (kakor je govoril) vedno prašati (brez v) in to vedno kot dovršnik. Zmota je torej trditve v Glonarjevem »Slovarju slov. jezika«, da je prašati imperfektivna oblika! Breznikov Pravopis pozna samo vprašati, Br.-Ramovšev Pravopis pravi lakonsko: »Prašati in vprašati« (seveda brez razločka glede na aspekt), Pleteršnik pa ima: »Prašati, vb. pf. (impf.)« Med prositi, izmrlim v prositi ¹⁾ in živim v prašati (prašati) je po tvorbi isto razmerje kakor med goniti: izgoniti: izganjati, kositi: prekositi: prekašati voziti: izvoziti: izvažati, točiti: pretočiti: pretakati, nositi: prenositi: prenašati ²⁾ itd. 2.) Ko je pa glagola v prositi zmanjkalo, je prevzel prvotno nedovršeni vprašati njegovo dovršno funkcijo. (Tako je tudi glagol srečati dovršnik, odkar smo izgubili stari dovršnik sresti, sretem. Ko smo nehali rabiti dov. gl. platiti, je postal plačati dovršnik). Prašati iz vprašati (čisto fonet. proces) kakor (v)torek, (v)zdihovati, (v)znak, stekla psica (iz vztekla), (v)zglavje, (v)znožje, zopet (iz vz-opet), (v)dab, stožilo se mu je (iz vzt-) i. dr.

Gorenjski o nam. u je v besedah kmalo in blizo; v pismu z dne 24. V. 1824. beremo dajalnike in mestnike: Žagarjo, v katerimo, proti domo, temo in mo. E nam. i piše Pr. v besedah memo in sejem («ko toplo sonce seje»; «krona jim na glavi seje»); e nam. o v prislovih bel in dovel (= bolj in dovolj). O nam. polglasnika ə: lohké peretnice, lohká, lóže; zlogotvorni r nam. rē: osterljéna, pertí (= pretí, v pismu staršem: dervesa. Omeniti moram še: vajvoda, necoj in (v pismu) nikalnico na.

Gorenjsko je tudi starejše naglašanje mnogih besed. Oblike glagolov I. vrste so n. pr. deréjo, raséjo, cvetéjo, umerjéjo, prejéméjo, pojéjo, zmajéjo; pijémo, pojémó; pijěš, cvetěš; pojě, cvetě, rastě; dv. rasěta; nedoločnik iti; opis. deležnik cvetlá, -lě.

V III. in IV. gl. vrsti: letmò, zroč'mò, drvità; velelnik trpi, žel'tè. V V. vrsti: zasukála, prečuvátí, preliválo, vživátí, razodevále; glagolnika vezánje, ukánje.

¹⁾ Da smo ga imeli, je razvidno iz stsl. вѣпросити shrv. uprositi, č. vprositi se, r. вопросъ in bolg. въпросъ.

²⁾ Nezloženih glag. ganjati, kašati, važati, takatí, našatí pa ní.

— Samostalniki: vodà, vrstà, množ. vrstè; skalovjà, kupèc; v časti, v sanjäh. Zaimék: njegà... Pridevniki: bled'gà, bledè, lepè, zavolj lehkè vestì, mrtvih, brhkà, živó, mladí, starí.

Iz oblikoslovja je navesti, da pesnik sklanja samostalnike srednjega spola kakor moške: tožilnik za družiga dekleta; za peseta (= za psička); množ. rod. dveh očesov, dramilov, soncov, bréznov (ednina: globoko bréžno (v sonetu »Popotnik pride...«), v »Krstu« pa: globòki brézin; dvojniski tož. dva leta, množ. im.: mutastí zijalí (ednina v sonetu »Apèl podóbo...«: zijalo neumno). V pismu z dne 24. V. 1824 beremo: tri pesme.

Od u-jevskih osnov ima Pr. edn. roditelja glasova in blagodarova, množ. tož. darí, mn. orodnik z mostovmi, z valovami in valmi. — Množ. roditelja a-jevske osnove: od podkvá.

Pridevniki imajo v množinskem im. in tož. sr. spola -e: hude leta, rdeče lica, so cvetlè, jadra bela so se napele, junaške dela, dekleta lepè, bilè lepè bi usta, so usta omolčale itd.

Osební zaimék za žensko množino je v 1. osebi **mé**, v 2. **vè**: smo poštene **me** Kranjice, **ve** Kranjice ste košate; te in take **vè** nosite.

Iz glagolske spregatve naj omenim: izpad vokala e v oblikah mormo, morjo, hočmo, hočte, nočte; dvojino 3. os. ženskega spola: neumnost in pobožnost te sestře, oblast in čast boste naša last; dve zvezdi ste mi zmotile umno glavo; da sklenete se naj ni poti; sr. spola: kar mu obetate očesa njé! 1. os.: molive, prosive. Glag. III. vrste imajo oblike: želèjo, šumèjo, spèjo (od spati); velelnik živète! ští! V IV. vrsti: pogubèjo, tihotèjo (= tešijo, miríjo). Trpni deležniki z nezmečanim končnim soglasnikom: vtrudena, vkrotén, častén, podèni, sprósteni, porosèno... Tri neprehodne glagole rabi Pr. v prehodnem pomenu (z dopolnilom v tož.): spet ozelènel bo veje (osebek: hrast); kí bi bilà jih oživèla (nam. oživila) in pa dvakrat ugasniti kaj (nam. ugasiti).

V I. vrsti: sed. čas rasem: de 'z njega' z rase novo besediše; več rož ne rase v polji; v Tomačovem rasèta dve rožici lepè. Glagol najti ima opis. deležnik najdel: me tnaló najdla boš, ni je najdil, ne bodo najdli, ni najdló sercé, tje bomo najdli pot itd. Glagola dreti in cvesti imata del. sed. časa dereč in cveteč.

V sintakso spada raba trpnih deležnikov neprehodnih glagolov: neiztrohnjèno sercé, lica obledène, zarjovèna d'vičica (= neiztrohnelo, obledela, zarjavela).

Besedni zaklad. Za Gorenjce so značilne besede: dokaj (dókaj dní, dokáj sadú); slja=poželenje (kamor vedno slja vas vleče teče slja vleče); peza [iz it. peso] (nosil bom življenja pezo: kí mi odpade trupla peza); oča = oče; žnablo in žnabel (zakaj bi se jih moje žnablo balo? Spustiti žnabel žnabla noče [ob slovesu Črtomira od Bogomile]); gorši = lepši; brhèk iz brdèk = žal, čeden; koj = takoj (rajši koj mi daj slovo! koj mi v zakon daj rokó!); ležà = laž; višnel-si = bolj sinji (zdaj v književnem jeziku: višnjév); slišati = pripadati (nar več svetá otrókam sliši Slave), posnetek nemškega gehören; kogá = kaj; kogá mi je pernesla pevška žila? v kogá si tak zamišljen? kogá nam... brani? kogá nek' imam upati pravico? kogá sim permolila? kogá te tak žali, bóžica? (naš pesnik je torej govoril pravi kogákavski, ne kajkavski dialekt).

Naj sklenem nastevanje s členico **da (de)**, ki jo uporablja Pr. v pomenu »dokler ne«: Mógla umreti ni stara Sibila, **de** so pernesli ji z doma persti; — pod nebam naj leži [sercé], **de** dan današnji prejde, **de** prva noč miní; od zore, **de** se nagne dan k večeri. Pesnik pa piše včasih tudi **dokler de**: dökler de bo v grobu vtihnil —; žvival sem sladkosti, doklèr de je sercé dobilo rano.

VIRI ZA GORENJSKO NAREČJE:

1. Ramovš Fr., Slovenački jezik (Narodna enciklopedija, 27. sv., str. 192. do 208.)
2. Ramovš Fr., Kratka zgodovina slovenskega jezika, 1936, str. 133—4.
3. Ramovš Fr., Histor. gramatika slovenskega jezika, II.: Konzonantizem, Lj. 1924, §§ 170-1, 43, 38, 57, 204, 70, 117, (točka 5), 119.

Ne plaši nas naj, da smo majhen narod. Večna je pravica, ki vlada v zgodovini časov z neustavljivo močjo. Prišel bo zraven enakopravnosti tudi čas enakočastja.
Dr. J. Mencinger

MALI OBZORNIK

Resne besede

Z novim letom se je vrnilo v Ljubljano strokovno glasilo slovenskega zdravništva »Zdravniški vestnik«, ki je prešlo tudi v novo lastništvo in v novo redakcijo.

V prvi številki ima na uvodnem mestu daljšo razpravo s statističnimi podatki iz peresa dr. Al. Zalokarja »O starih primiparah«. Avtor (šef ljubljanske ženske bolnice) razpravlja na podlagi »materiala« v porodnišnici v zadnjem desetletju o raznih medicinskih okoliščinah, ki spremljajo porode nad 40 let starih privesnic in pravi: »Skušnje ljubljanske ženske bolnice učijo, da so pozni prvi porodi klinično težki, toda ne v taki obupno visoki meri, kakor so nekdanj mislili in kakor pričajo tudi nekatera novejša poročila. Z zmerno konservativnim vodstvom se dajo tudi pri starih primiparah doseči prav lepi uspehi. Ta ugotovitev naj bo v tolažbo žensk, ki jih je nemila usoda ali nepriljazna priroda prisilila, da se morajo šele v poznih letih svojega življenja izživeti kot matere...« Svojo razpravo, ki utegne zanimati tudi marsikaterega nemedicinca, pa zaključuje z besedami, ki posegajo že na izvenzdravniško polje in lahko služijo kot resen memento našim državnikom in politikom: »Pozni prvi porodi so socialno, gospodarsko in vzgojno patološki, ker nalagajo družbi naloge, ki bi jih mlada mati sama lahko mnogo bolje opravila, če bi plodu svojega telesa lahko posvetila vso svojo mladost in še dolga leta zrelejše starostne dobe. V evgeničnem, biološkem in socialnem pogledu so pozni prvi porodi izraz težko bolnega nacionalnega organizma. Uspešno sredstvo za omiljenje ali izlečenje tega patološkega stanja bo treba iskati na polju družbene dejavnosti, ki naj bi poskrbela, da se mladim ženam omogoči slediti zakonom narode tedaj, ko so njihova telesa in njihove duše v svežem cvetju. Mladi, zdravi zakoni so pot k temu cilju.«

Prim. dr. L. Ješe poroča o izkušnjah z intrakapsularno ekstrakcijo katarakte na okulističnem oddelku ljubljanske bolnice. Sledi začetek predavanja dr. Fr. Debeveca o jetiki in krvnem obtoku,

dr. M. Černič pa objavlja svoje razglabljanje ob desetletnici »Zdr. vestnika« in pravi med drugim, da mora ostati obzornik strokovna potreba slovenskih zdravnikov in nujnost slovenske kulture, obenem pa ogledalo zdravstva v Sloveniji in duhovnih sil slovenskih zdravnikov.

Urednik vestnika je dr. S. Prevec, ožji uredniški odbor pa sestavljajo dr. R. Blumauer, dr. M. Černič, dr. I. Debevec, dr. L. Ješe in dr. A. Zalokar. Letna naročnina znaša 100 din. Naroča se pri upravi v Ljubljani, Obča državna bolnica V.

Kopanje pozimi

V zimskih mesecih ni priporočljivo kopanje psa, razen kvečemu enkrat na mesec. Ako dnevno snazimo žival s kakim suhim čistilnim pudrom, je najbolje, ako v zimskem času psa sploh ne kopljemo. Seveda so tu izjeme, zlasti pri dolgoglakih psih. Paziti pa moramo, da se žival med kopanjem ne prehladi.

Zato je pač najbolje, ako si izberemo za kopanje pozne večerne ure, ko se vrne žival s svojega večernega sprehoda. Ta razdelitev časa omogoča, da se dlaka živali po kopanju do jutranjega sprehoda popolnoma posuši.

Kopel ne sme biti niti prevroča niti premrzla. Po kopanju je treba žival dobro otreti, da je dlaka čim manj mokra. Po kopeli naj bo pes kakih pet ur v topli, zakurjeni sobi.

Vzlic vsej tej previdnosti pa moramo skrbeti za to, da se žival postopoma hladi, preden gre prvič na cesto. Zato ne bomo zjutraj spustili psa takoj na prosto, marveč ga bomo pridržali nekaj časa v prednji sobi. Če bomo ravnali tako, bo naš pes tudi pri zimskem kopanju varovan pred prehladom.

kg

Vljudnost je licemerstvo v svoji najsprejemljivejši obliki,

Ambrose Bierce

Najbolj radioaktivno kopališče v srednji Evropi (467'03 Machovih enot) z mineralno vodo 59'3°C. Znamenite blatne kopeli z originalnim blatom (šoto)

**Banovinsko
zdravilišče**

TOPUSKO

Kopališčna sezona se prične prvega aprila in traja do konca oktobra. Glavna sezona od petnajstega junija do enaintridesetega avgusta

KNJIGARNA

**TISKOVNE
ZADRUGE**

V LJUBLJANI
ŠELENBURGOVA UL. 3.

ima v zalogi
vsakovrstne
leposlovne
knjige

DIPL. OPTIK
Fr. P. **Zajec**
LJUBLJANA, PASAŽA NEBOTIČNIKA

SANATORIJ V MARIBORU

Gosposka ul. št. 49
Telefon 23-58

je najmoderneje urejen za operacije. Zdravilni aparati: ENTERO-CLEANER za črevesne kopeli; DIATERMIJA za električno pregrevanje v globini; TONIZATOR za poživljanje udov; ŽARNICA 'HALA' za akutna vnetja; VIŠINSKO SONCE za obsevanje. Oskrbnina:

I. razred 120 din, II. razred 80 din na dan.

Obvestila uprave

Zahvaljujemo se vsem cenjenim naročnikom in naročnicam, ki so sprejeli naše delo z ljubeznijo in razumevanjem ter so ostali zvesti našemu neodvisnemu in samostojnemu obzorniku, kar so dokazali s točnim vplačilom naročnine.

Temu zvezku so priložene položnice Poštne hranilnice v Ljubljani (št. 10.540) za nove naročnike in za one, ki še niso poravnali tekoče naročnine. Kdor je dobil ta zvezek na ogled, naj blagovoli s to položnico nakazati naročnino v teku osmih dni, ali pa naj številko vrne.

Ker je bila v zadnjem zvezku tiskovna pomota, sporočamo vnovič, da smo ugodili želji naših naročnikov v tem smislu, da bo prejemal vse leto popolnoma zastoj »Življenje in svet« tisti, ki pridobi do izida p e t e številke pet novih stalnih naročnikov.

Iz druge serije nagrajencev, ki dobe slovensko knjigo kot darilo (vsak deseti naročnik, ki plača vsaj trimesečno naročnino hkrati), objavljamo naslednja imena: Lipovšek K., Ljubljana; Lipovž Vl., Beograd; Logar Tilka, Kranj; Lorber Lad., Sv. Anton v Slov. gor; Marolt V., Zagreb; Medvešček Frida, Ljubljana; Mihelčič St., Maribor; Mlekuž Fr., Črenšovci; Mohorič Iv. Gorica; Mohorič Vida, Ljubljana; Nagode Fr., Jesenice; Novak K., Subotica; Novak Fr. Ljubljana; Pajk A., Celje; Pavčnik Iv., Niš; Peršič St., Dubrovnik; Podgornik Lina, Maribor. Nadaljevanje v prihodnji številki.

UPRAVA »ŽIVLJENJA IN SVETA«
Ljubljana, Aleševčeva 16.

Naročniki in čitatelji!

Tvrdke, katerih oglase prinaša revija »Življenje in svet«, so v vsakem oziru priporočljive. Zato krijte svoje potrebe pri njih. Pri vseh naročilih se sklicujte na »Življenje in svet«, tako boste koristili sebi in svoji reviji!

Priporoča se

Štefan Kraut

carinski posrednik

v Mariboru, Aleksandrova cesta 51

(nasproti gl. kolodvora) Telefon 23-03

V carinsko špediterski stroki sem si pridobil v teku dvajsetih let bogatih izkušenj, zato vam lahko najboljšo postrežem. Informacije dobite brezplačno

Priporoča se KNJIGOVEZNICA

Ivan Bonač

Ljubljana, Knafljeva ul. 2.

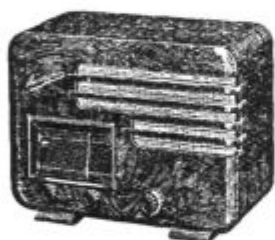
Zahtevajte povsod specialitete firme

Originalni Fruškogorski
biser, chasselas Tokaj
Angevine, črno vino
„Rekord“, manastirsko
slivovko, ker so v ka-
kovosti neprekosljive!

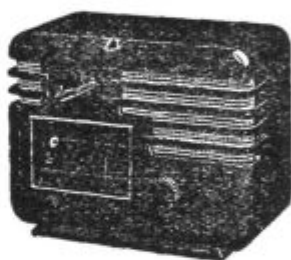
B. MOSER

veletrgovina z vinom
ZEMUN, Moserjeva ul. šte. 1

HORNYPHON

PRINC

LORD

REX

OLYMPIC

Vodilni po obliki, blagovčnosti in tehnični dovršenosti.

RADIO - PEGAN

Ljubljana, Tyrševa cesta 12